

'BITI ALI NE BITI'

Nič čudnega ni, da se na splošno demokratični Slovenci otepajo sodelovanju s komunisti ali njihovimi sopotniki. Intriga z Osvobodilno fronto med zadnjo vojno je bila namreč tako bridka, da je postal vsak Slovenec, ki mu je osebna svoboda še ljuba, previden in nezaupljiv. V zadnjih devetih letih smo to večkrat opazili v naših obmejnih predelih, na Koroškem, Tržaškem in Goriškem.

Vendar pa nas kljub tej hudi izkušnji prilike silijo, da spet razmišljamo o sodelovanju. V mislih imamo zamejske Slovence. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da gre za sodelovanje s komunisti v demokratični državi - v Italiji ali Avstriji, kjer zavisi samo od naše pameti in pridnosti, da nas komunisti ne bodo oškodovali.

V septembru smo objavili poročilo o koroških Slovencih, kako so med volitvami leta 1951. odklonili sodelovanje s titovci, češ da ne more biti sodelovanja z ideološko si tako nasprotnimi elementi, odnosno, da morajo titovci za ceno skupnega nastopa pri volitvah pristati na krščansko osnovo. Že leta 1951. se nismo strinjali s takšnim stališčem, tem bolj ker gre za volitve, ki so politično dejanje, in ker gre za narodno manjšino, kjer je vsak glas dragocen. Tržaški dogodki v zadnjih dveh mesecih pa nam dajejo priliko, da stvar pogledamo globlje.

Londonska spomenica od 5. oktobra 1954. je na papirju zaščitila slovensko narodno manjšino na Tržaškem. Naloga te manjšine kot celote zdaj je, doseči, da bo beseda meso postala.

Tržaški Slovenci so pri tem stali pred neizprosno alternativo: ali s skupnim nastopom ojačati svoj položaj ali pa ostati razdeljen, ločeno prosjačiti in pobirati drobtinice z bogatinove mize.

Moramo reči, da smo bili iznenadeni, s kakšnim realizmom so tržaški Slovenci presodili položaj in napravili pametne zaključke. Vsi brez izjeme. Spoznali so, da uveljavitev londonske spomenice ni nobena ideološka zadeva ampak konkretna politična naloga, ki zadeva vse Slovence na Tržaškem. Tako je tržaški "Spectator" pisal v KATOLISKEM GLASU, da je "tudi v politiki mnogotero zažev, kjer ne moremo drug mimo drugega, komunisti in nekomunisti, kakor da bi se ne poznali... in da sledi iz tega (londonskega) sporazuma neka nujnost za tiste, kateri so žrtve tega sporazuma, da se zedinijo glede poti in sredstev", kako uresničiti teoretično priznane svoboščine. Iz takega stališča so dobra dva tedna prej izhajali občinski svetovalci "Slovenske demokratske zveze" v Zgoniku in vrgli v svet misel, da naj bi izvoljeni slovenski občinski svetovalci in župani iz vseh strank sestavljali skupno narodno zastopstvo. To izredno zdravo in praktično misel je kasneje povzela tudi DEMOKRACIJA, upoštevajoč, da bi bil skupen odbor zastopnikov strank praktično itak nemogoč. Tako je potem 7. novembra res prišlo do sestanka teh petinpetdesetih mož, ki so bili mnenja, da naj skupni odbor občinskih zastopnikov predstavlja narodno manjšino v vseh "vprašanjih narodnostnega značaja, ki so v zvezi z izvedbo manjšinskega statuta in z obrambo iz tega statuta izvirajočih naših pravic" (po DEMOKRACIJI). Zaradi rezerve Osvobodilne fronte, čije občinski zastopniki niso imeli navodil od svojega vodstva, je sicer prišlo le do začasne delegacije, ki pa se bo spremenila v zamišljeni odbor, kakor hitro Fronta na to pristane. Ta bo to težko odklonila, čeprav si na vse kriplje prizadeva, da bi imela nad slovenskim predstavništvom tako politični kot "gospodarsko-kulturni" monopol. Vendar pa je na splošno hotenje po skupnem nastopu v prej opisani obliki tako globoko in

prepričljivo, da bo Fronta precej izgubila, če se ne bo uklonila mnenju večine. Seveda pa ne smejo po drugi strani demokrati muditi niti najmanj šega povoda, ki bi ga lahko komunisti izkoristili sebi v prid. To je poka zala titovska reakcija, ko sta bila dr. Agneletto in dr. Simčič sprejeta pri komisarju dr. Palamari.

Strinjamo se s KATOLIŠKIM GLASOM, da je v "kulturno idejnem pogledu ... sloga nemogoča, ker nas nepremostljivo loči svetovni nazor". Tako tudi ne more biti govora o kakšni skupni organizaciji. Toda povezanost demokratične in titovske skupine pa je možna "za skupni nastop v čisto določenih narodnih zadevah", kajti, nadaljuje GLAS, "s tem bi bil dan skupen politični cilj in bi skupni nastopi bili mogoči".

Za to pa seveda ni treba nobenih skupnih organizacij ali programov. Važno je, da zastopniki vseh Slovencev lahko sedejo za skupno mizo in se pogovore o skupnih vprašanjih, poiščejo rešitev in se dogovorijo, kako jo bodo izvedli. Ne gre za nobeno idejno premirje med komunizmom in demokracijo; tega ne more biti, če hočemo ostati svobodno misleči ljudje. Gre za obstoj slovenske narodne manjšine, kar more biti rešeno samo v političnem okviru. "Biti ali ne biti - to je vprašanje!"

STRANKA BREZ TAKTIKE?

Glasilo Slov. kršč. demokracije SLOVENIJA nam zameri, kakor smo komentirali novi program SLS (KT 144), in ne more razumeti, da smo "ugibali" in "sumničili, kot da bi bil program sestavljen in objavljen iz raznih propagandnih in drugih nižjih nagibov". List pravi, da so program sestavili izvoljeni zaupniki in strankini odbori v emigraciji in da je program zaradi "izraz mišljenja in hotenja članstva stranke in slovenske javnosti na splošno". Ker pa program odgovarja strankini tradiciji in načelom iz starih dni, to ne more biti nobena "vaba". Čemu pa, "saj je program stranke pisan vendar za strankine somišljenike in pristaše".

Nič nismo zanikali, da ne bi program sestavili strankini zaupniki in da ne bi izražal članskega mišljenja. S svojim opisom programske razprave tekom devetih let in s primerjavo osnutkov iz leta 1945. in rezultata v letu 1954. smo hoteli nazorno pokazati na vidno tehnično razliko. V tej pa ne vidimo nič slabega, saj s e končno vsaka organizacija razvije, spreminja svoje poglede na praktične probleme, upošteva novo nastale okoliščine in stremi za tem, da bi razširila svoj vpliv. To se godi pri vseh političnih strankah in Slovenska ljudska stranka v tem ni nobena izjema.

Nihče doslej ni pojasnil, zakaj razlika v tem, da se je osnutek l. 1945 začel z Jugoslavijo, letos se pa z njo končuje. S tem nismo rekli, da se je stranka izneverila svoji osnovi, ki je slovenska in dovolj poznana. Ve mo pa, da SLS družijo v svojih vrstah malo mladega rodu, zlasti mladih izobražencev, in da mora stremeti za tem, da si jih pridobi. Kajti kakor mi gledamo, objava programa ni namenjena samo "za strankine somišljenike in pristaše", ampak vsaj v enaki meri za one, ki naj bi to šele postali. Torej se stranka obrača s programom na nečlane in nobena politična stranka na svetu, vključno SLS, ni tako nepolitična, da pri tem ne bi taktizirala.

Pri SLOVENIJI se bodo lahko spomnili, da smo pred časom branili slovensko Ljudsko stranko. To pa nas ne ovira, da ne bi opisali razvoja strankine razprave tako, kot smo ga opazovali. Če SLOVENIJI ta opis ni po volji in če ima drugo razlago za razlike, naj o tem piše. Razlike so, teh ne more zanikati; mi jih pripisujemo taktiki ne pa spremembi v idejah. Taktika igra pomembno vlogo v vsaki stranki in v politiki na sploh. Celo na soprotnik često narekuje taktiko, pa čeprav je nasprotnik samo "Akcijski odbor za slovensko državo"...

Ne gre pa z naše strani za nobeno "vzbujanje malodušja v protikomunističnih vrstah in razbijanje enotnosti v protikomunistični fronti", na kar namiguje SLOVENIJA. Edinost, - a enotnost kot demokrati nikdar! - bo mo dosegli samo s svobodno razpravo in s svobodnim izražanjem mnenja, ni kakor pa ne z uniformiranim ploskanjem ali prikrivanjem dogodkov. V svo

KLIC TRIGLAVA

53, Bucks Hill, Chapel End,
Nuneaton, Warwickshire

bodni besedi leži vsa moč svetovne demokracije; besedi, ki je podvržena kritiki in odgovornosti. In v tej obliki hoče tudi KLIC TRIGLAVA prispevati k rasti mlade slovenske demokracije.

Dr. Branko Agneletto:

BIL SEM V LJUBLJANI

III.

Zanimivo je bilo poslušati, kako so vsi omenjeni gospodje razpravljali o možnosti padca režima; delali so hipoteze, delali zaključke, to da nihče ni spregovoril besedice o vprašanju: Kaj pa potem? Imel sem vtis, kot da bi bile vse njihove sile uperjene samo v razgovor o možnosti rušenja, nikakor pa ne v problem rekonstrukcije, kar je stara slovenska bolezen.

Glede bodočnosti sem prišel do prepričanja, da v glavnem narod: 1) noče več slišati o kralju in o monarhiji; 2) noče več slišati o starih politikih, ki so v emigraciji; in 3) noče več prenašati intrig dveh tradicionalnih političnih grupacij. Kar je starega, preživelega, nesodobnega, si ne želi več nazaj. Hoče nekaj novega. "Kaj" - tega pa ne ve.

Logično je, da se doma ne "gredo" več liberalce in klerikalce. Postali so bolj trezni, ker je pač komunistična šola zelo dobra in marsikako muho izbije iz glave. Gotovo je, da ne odklanjajo vsega, kar je komunizem uvedel, in ni mogoče misliti, da bi jutri lahko kdorkoli poskušal enostavno izbrisati to, kar so komunisti naredili. Na socialnem področju so n.p.r. komunisti naredili dosti in ne vse slabo. "Kar je dobrega, je treba obdržati." V teh besedah, ki jih je izgovoril znani industrijec, je prikrita velika resnica, s katero se morajo sprijazniti nekateri emigrantski krogi: narod je šel na levo. Dodal bom, da tam hoče tudi ostati, ker se mu je rodila zavest, da se mimo njega ne bo več odločalo. Zato morajo vsi načrti upoštevati dejstvo: narod odklanja vsako reakcijo, vsako vrnitev nazaj; narod je našel samega sebe daleč, zelo daleč na levi strani. A kljub temu še ne tako daleč na levo, da bi bilo misliti, da je sprejel komunistično ideologijo.

Narod veruje...

Komunizem ni uspel pronikniti v narodovo dušo v glavnem iz dveh razlogov: ker je v bistvu krščansko usmerjen in veruje v vrednote duha, in ker so apostoli komunizma, ko bi se morali izkazati v praksi, tako to = talno pogoreli, da ni ostalo ničesar.

Ljudje še vedno vidijo v veri sigurno zatočišče. Ni res, da so cerkve tako polne, kakor zunaj pišejo. Ni res, da je vera preganjana kot taka, a prav tako ni res, da so duhovniki svobodni pri izvrševanju svojega poklica. Nihče mi ni mogel navesti primerov, ki bi dokazovali, da so duhovniki na splošno preganjani. Ko pa sem prestopil prag cerkvenih uradov, sem razumel, kakšna je situacija. Duhovniki se ne "čutijo" svobodne, ker jim vsepovsod mečejo polena pod noge, jim onemogočajo delo in grenijo življenje; a pogosto vse to tako, da pri tem ne uporabljajo sile. V mestih cerkve niso polne, ker se ljudje boje zahajati k obredom. Ni miličnikov pred cerkvijo, ki bi pretepali vernike: ne, vse je bolj enostavno izvedeno. Če oblast zve, da zahajaš k maši, te začne preganjati pri delu. Ljudje to vedo, se tega boje, ne zajahajo v cerkev, ker ne morejo tvegati izgubo službe.

Duhovniki so resnične žrtve. Živijo tako skromno, da se človeku za smilijo. Ko sem z njimi govoril, sem videl pred seboj preganjanega kristijana, ki je v nesreči in zatiranju spet dobil tisto, kar je manjkalo mnogim našim duhovnikom: ponižnost in ljubezen do bližnjega. Ljubezen - ne glede na to, če je komunist, liberallec, klerikalec ali socialist. Duhovniki so postali dušni pastirji in nič več. Narod, zdrav slovenski narod, je to spremembo sprejel z veseljem.

Opozoriti pa moram, da začenja imeti režimska protiverska propaganda uspeh pri najmlajših; propaganda proti Vatikanu pa uspeh pri mladih in pri starih.

Najtežje je bilo dobiti odgovor na vprašanje: v kaj upa slovenski narod? Mislim, da točno odgovorim, če rečem, da v glavnem upa v samega sebe. Res, prvič sem opazil to samozavest pri Slovencih. Ne veruje niti v Amerikance niti ne v Angleže. Ne veruje v Srbe in ne v Hrvate: nasprotno, opaziti je nevarni pojav ohlajanja odnosov do "bratov z juga". Večini še vedno vidi v Jugoslaviji edino politično možnost; slovenski narod pa vztraja na absolutni samoupravi, ki ne bi nikakor smela biti avtonomija le na papirju. Tu in tam slišiš šušljanje o oportuniteti "naslonitve na Avstrijo". Pravijo pa, da so to le redki glasovi.

Komunisti so zmedeni glede bodočnosti. Nisem mogel dobiti dokazov za to, pravijo pa, da "na štiri oči" priznajo, da vidiijo pred seboj temno bodočnost in da veljajo njihove perspektive le "od danes do jutri". Potem pa kot Ludvik XV: "Après moi le déluge."

Vodilni člani partije in vlade so se zaprli sami vase in izgubili vsak stik z narodom. Živijo kot v začaranem gradu in nočejo gledati okoli sebe, da ne bi vsepovsod videli svoje neuspehe.. Prav zanimivo je to opazovati: zdi se kot da bi bilo za časa zadnje vojne, ko je okupator tičal v palačah za žično oviro, ker je hotel preprečiti vsak stik s tlačnim narodom.

"Gospoda" (ironija je, da prav komunistične voditelje nazivajo s tem imenom) ima svoje vile v Ljubljani in na Gorenjskem, kamor hodi na oddih. Povsod so zastraženi od milice. Živijo svoje življenje, ki nima ničesar skupnega z življenjem trpečega naroda; niti zanimajo se ne za to trpljenje, ker bi motilo njih užitek.

Djilas je točno opisal in ožigosal ta pojav, ki pa ne velja samo za Beograd temveč tudi za Ljubljano. Le da Ljubljana do danes še ni našla svojega Djilasa...

Po lastni poti

Takole bi torej označil svoje mnenje o današnji Jugoslaviji: politična situacija ni tako slaba, kot se na splošno misli. Diktatura je vedno diktatura, vendar pa s preganjanjem ni treba pretiravati, prav tako ne s terorjem UDBE in Lepoglavo. Ni primere med življenjem v Jugoslaviji pred letom 1948 in po njem, kakor ni primere med Jugoslavijo in ostalimi slovanskimi državami.

Kljub temu pa ne smemo iz teh ugotovitev sklepati, da današnja Jugoslavija "ni več" komunistična. Režim je prav tako komunističen danes, kakor je bil pred letom 1948; če danes popušča, so ga le prilike k temu prisilile.

Vendar pa prevladuje v Jugoslaviji splošno mnenje, celo med samimi partijci, da vrnitev v okrilje boljševikov ni več mogoča: pot Beograda ostane pot komunizma, a ne pelje več skozi Moskvo. Tako mislijo v Jugoslaviji. Tudi osebno nisem imel vtisa, da si režim želi partijskega zbližanja z Moskvo. So pa seveda smešne trditve raznih zapadnih listov, ki hočejo videti v Jugoslaviji splošno "demokratizacijo" režima, da, celo počasno "liberalizacijo" gospodarstva.

Bil sem v Ljubljani prav v času, ko se je odigrala Djilasova afera. Djilas je napravil poskus preobrata, ne na desno, ampak na manj zgrešeno pot; poskus se je izjalovil, ker je bil preuranjen. Ne samo cela Srbija, tudi cela Slovenija je bila z Djilasom. Videli so v njem človeka, ki ima pogum pokazati gnilobo nove komunistične družbe in napake komunističnega reda. Splošno mnenje je bilo, da stoji Tito za Djilasom in verjetno tudi Ranković; proti njemu in njegovim poskusom, da naj se med drugim gleda pri nastavljanju uslužbencev in nameščencev predvsem na sposobnost ne pa na večjo ali manjšo partijsko zanesljivost, so bili Kardelj in slovenski komunisti v Centralnem komiteju ter vojska. Ta poslednja je bila odločilni faktor in je prisilila Tita, da vrže Djilasa. To zakulisno igro je sledila Jugoslavija z neverjetnim zanimanjem. Na žalost Djilas ni uspel, oziroma je začel zaenkrat le posredno žagati Kardelja in slovensko grupo v CK. Vojska je pa še premočna in se je sam Tito boji. Ne preostane mu drugega kot skušati zmanjšati vpliv starih partijcev v vojski in s tem utreti pot "novi liniji", katere nosilec je bil Djilas. Vprašanje je le v tem, če bo Tito uspelo izvesti vse to še pravočasno.

(Konec prihodnjič.)

ZMAGALA JE 'KAMA'

Nisem pričakoval, da bo incident v Halifaxu dne 26. septembra ob priliki petja jugoslovanske himne (KT 150) v tolikšni meri razgibal srbsko emigracijo. Odmev pa je seveda razumljiv, saj je o izpadu Jevdjevićevih četnikov pisal takorekoč ves angleški tisk od TIMESA do DAILY MIRRORJA. Tega najbrž ne bi bilo v takem obsegu, če ne bi akademiji prisostvoval kralj Peter in nekaj tujih gostov in če ne bi posredovala angleška policija. V glavnem vsi Srbi, ki so sposobni dojeti kakšno slabo propagando so naredili halifaški fanatiki, obsojajo to početje. Mislím pa, da zadevo obračunavajo površno.

Akademija je bila zvezana s posvetitvijo bivše metodistične cerkve ki bo odslej pravoslavna. Ena kot drugo prireditel je organizirala srbska cerkvena občina, ki je povabila različne organizacije, tako tudi skupino Jevdjevićevih četnikov. Cerkevni odbor je storil prvo napako, ko je popustil tem "SS-četnikom", kot jih kličejo Damjanovićeve četniki-ravnogorci: namesto, da bi vztrajal na svojem stališču glede programa in prijavil policiji one Jevdjevićeve četnike, ki so grozili z "nožem in kamo", če ne bo na akademiji tako, kot so oni hoteli, jim je popustil. Ker je bil s tem prej izdelani sporazum o poteku akademije avtomatično razveljavljen, so se Damjanovićeve ravnogorci čutili nevezane in so ob zaključku pričeli peti jugoslovansko himno.

To je pomenilo izzivanje za srbske skrajneže in tako je prišlo do incidenta, da so poskakali na oder, grozili dirigentu in zahtevali, da pevec prenehajo s himno. Zastonj jim je kralj Peter klical, da je "kralj Jugoslavije", če pa je nekaj ur prej sedel v cerkvi pod srbskim grbom. To je bila druga napaka pravoslavnih popov, ki so kralja posadili pod grb. Kajti če je ob priliki posvetitve srbske pravoslavne cerkve kralj lahko sedel pod srbskim grbom, zakaj ne bi na akademiji nekaj ur kasneje peli srbsko himno, ne pa jugoslovansko? Saj je bil itak ves dan namenjen temu dogodku, ko so v Severni Angliji odprli prvo srbsko cerkev. Ne dvomim, da je bistri Ličan, ki sledi "vojvodi" Jevdjeviću, uvidel logično zvezo med enim in drugim.

Vso stvar pojmem kot blamažo za srbski pravoslavni klerikalizem, ki seveda gradi vse na poudarjenem srbstvu in se toliko bolj jača izven cerkva, kolikor bolj pogrešajo Srbi politično avtoriteto, ki je nimajo. Reakcija srbskih četnikov je vsaj psihološko vzeto potem naravna; kaj ima namreč posvetitev srbske pravoslavne cerkve in v zvezi z njo akademija skupnega z Jugoslavijo in jugoslovansko državno himno? Če je tako prišlo do incidenta, leži vzrok pač v logičnem popuščanju popov do zahtevnih četnikov ali pa v nelogični okoliščini, da je bila srbska cerkev na prireditel pomešana z jugoslovansko politiko. (ps)

DVE DOBLJENI TOŽBI

Francosko prizivno sodišče je potrdilo razsodbo zaradi obrekovanja v korist kralja Petra in povečalo kazen, ki jo mora plačati ilustrirani tednik PARIS-MATCH. Tako bosta urednik in pisec članka, ki je kralja obtoževal zvez z Ustaši med drugo svetovno vojno, plačala 50.000 frankov (oko 1000 funtov) kazni, list sam pa 1 milijon frankov (blizu 3000 dolarjev oz. 1000 funtov). List mora priobčiti desetkrat popravek na prostoru, ki je vreden 50.000 frankov.

V Londonu je Čeda Petrović dobil tožbo proti Milutinu Pavićeviću, ki je 1. 1951. razširjal med emigranti letak z navajanim "faksimilom" rekvizicijskega odloka, ki ga je v aprilu 1945 podpisal v Beogradu sam Čeda Petrović kot "referent za stanove" pri nar. osvob. odboru 1. rajona. Petrović je namreč zdaj eden vidnih ravnogorcev in se mu je šlo da zaščiti svoje dobro ime. Po razsodbi bo dobil od avtorja letaka 500 funtov in 100 funtov od urednika "RAVNOGORSKOG BORCA", ki je pri obrekovanju sodeloval. Tožba bo stala 3000 funtov in jo bodo plačali štirje, proti katerim je bila vložena. Sodišče se je z zadevo bavilo osem dni. Ob koncu je Petrović izjavil: "Mislím, da je britanska pravica čudovita". (prs)

RADICA MED ALBANCI
(Po albanskih virih)

Kako je prišel g.Bogdan Radica do Albancev in kakšne zveze naj bi imel z njimi? Kot je pisal KLIC TRIGLAVA (št.150.), si Hrvatje in Srbi tudi o tem vprašanju niso edini, čeprav bi mislil, da dejstev ni mogoče prikazati na dva načina. Ker ne morem verjeti ne enim ne drugim, saj vsi le trobijo v svoj rog, sem se ozrl še po albanskih virih ter dobil v ne katerih ozirih presenetljivo sliko.

V Bostonu je bila 6.-8.avgusta osma letna skupščina Albansko-Ameriške Narodne Organizacije (Albanian-American National Organization, Inc) ki poudarja, da je nepolitična organizacija. Med točkami na dnevnem redu je bilo vprašanje štipendij in resolucija, da se bodo aktivno borili proti vsakršni nevarnosti za vlado in ustavo Združenih držav. Ko so tako dali cesarju, kar je cesarjevega, so se pogostili z albanskimi slaščicami.

Poročilo o tej skupščini povzemam po albanskem časopisu LIRIA (Svo boda), ki izhaja v Bostonu in je tej organizaciji blizu. 13.avgusta je na prvi strani v albanščini poročal o skupščini in tam beremo, da je 7. avgusta med drugimi govoril tudi "profesor Bogdan Raditsa iz New Jersey". Sledeča številka 20.avgusta je v angleščini le nekoliko bolj zgovorna. Beremo, da je bil med govorniki, ki so ostali vsi Albanci, tudi "Bogdan Raditsa, profesor moderne evropske zgodovine na Fairleigh Dickinson College v New Jerseyu. Profesor Raditsa je govoril o zgodovini Albanije itd." Razen 1000 prisotnih Albancev torej ne kaže, da je tudi kdo drugi zvedel, o čem je govoril g.Radica pod "itd."

Vendar je nekoliko presenetljivo, da se je g.Radica znašel v tej družbi. Točnih zvez med organizacijo in časopisom LIRIA ni lahko dognati, vendar moremo list vzeti za zrcalo idej, ki jih organizacija vsaj na tihem zastopa. List dela veliko reklamo za sovjetski film o albanskem narodnem junaku Skenderbergu iz 15.stoletja, ki so ga snemali v Albaniji in ga sedaj prikazujejo v Ameriki. Čeprav je film sovjetski, je končno razumljivo, da navdahne Albance z narodnim ponosom.

Prav v isti številki kot albansko poročilo o konvenciji pa je na zadnji strani tudi poročilo o nedavnih spremembah v albanski vladi. Začne se na nekam čuden način. Pravi, da so albanski emigrantski viri poročali o teh izpremembah na zelo zavit način in da je list zato prejel iz Pariza poročilo Albanske Telegrafske Agencije, ki ga v naslednjem objavlja. ATA je seveda uradna komunistična agencija, ki ne seže do Amerike, ker USA ne priznajo albanske vlade.

V naslednji številki dela družbo g.Radici nepotvorjeno poročilo o napredku v Albaniji in njenih zadrugah, iz komunističnega vira, poleg tega pa oster napad na Balli Kombetar, Narodno zvezo, albansko kmečko stranko, ki je včlanjena v Zeleni internacionali; v njej je tudi HSS, katere velik zagovornik je g.Radica.

Ti njegovi kmečki zavezniki so trn v peti Albancem, katerim je govoril v Bostonu. LIRIA piše, da so Ballisti sodelovali z Nemci in Italijani, da hočejo ne svobodo za Albanijo ampak le oblast v roke in da nasprotujejo Sovjetski zvezi le zato, ker je prijateljica Hođžejeve in Šehujeve vlade. Jutri, pravi ostri članek, ko bo Amerika spet priznala albansko vlado, bodo Ballisti z isto silo napadali demokratsko Ameriko.

Niti govora ni o tem, da sedanja Albanija ne bi bila svobodna. Članek izraža le rahlo obžalovanje, da USA ne priznajo sedanje vlade. Ko se bo to zgodilo, bo odstranjen s komunistične vlade zadnji madež. Zdi se mi torej izključeno, da bi g.Radica taki avdienci govoril o osvoboditvi Albanije. Naletel bi na zelo nesprejemljiva ušesa. Ne komunisti, temveč kmečka stranka so njihovi glavni nasprotniki. Ali ni g.Radica na strani sorodne kmečke stranke?

Kar zadeva Jugoslavijo, je LIRIA tiho, ker je tiha tudi tiranska vlada, odkar so vzpostavili diplomatske stike med Jugoslavijo in Albanijo. Ker se obračajo po vetru, ki piha v Tirani, ni verjetno, da bi Albanci, ki jim je govoril g.Radica, radi slišali protijugoslovansko ali tudi protititovsko gonjo.

PISMA UREDNIKU

Med koroškimi Slovenci: V naslednjem je odgovor posebnega dopisnika na kritiko g.T. v 153.štev.Klica Triglava:

"Kritik g.T. ni napravil iz tretjega članka točne zaključke. Seveda ni bila mišljena celotna Mohorjeva družba ampak je mogel vendar vsakdo videti, da gre za njeno vodstvo. In glede tega so bile stvari v prvi vrsti podane tako, kot jih pač mora opazovalec naslikati, če hoče vestno registrirati. Kajti medsebojno sumničenje obstoja; tega ne more noben, kdor koroške razmere pozna, zanikati. Moj namen ni bil, da bi raziskoval, koliko podlage imajo ta sumničenja. Moj cilj je bil, pokazati na dejansko stanje, poudariti, da sumničenje ne more biti osnova zdravih odnosov v slovenski manjšini in da to ne pelje tja, kot želi g.T.: "Le vkup, Slovenci!" Kajti samo ugotovitev pravilne diagnoze, ugotovitev bolezni, ki se imenuje medsebojno nezaupanje, more privedi do ugotovitve bolezenskih vzrokov in njihove odstranitve. Molk pri vsem tem nič ne koristi. Kajti če so letele sumnje na g.dr.Vračka in na g.Nahtigala, je bila v prvi vrsti naloga družbinega odbora, da stvar razišče in jasno izpove, da so sumnje proti imenovanima brez podlage, če bi odbor prišel do takega zaključka. Dejstvo namreč ostane, da je v Mohorjini ustanovi titovski agent. Ali ne bi bil najprej poklican tu prav ravnatelj družbe, da napravi red? Vse priznanje gre Mohorjevi, da ima zdravo gospodarstvo. Pri tem pa vendar ne smemo pozabiti, da je k temu prav Narodni svet koroških Slovencev doprinesel temeljni delež. Zelo prav bi zato bilo, da bi zato ameriški Slovenci podpirali tudi Svet, kajti brez Sveta ne bi bilo Mohorjeve! Toda medtem ko je Mohorjeva postajala mastni vol, je Svet hujšal. Tako se družba vedno bolj trka na svojo "neodvisnost", ki pa se praktično že zdi kot postopna odvisnost Sveta od Mohorjeve. Tu pa je treba naliti čiste vina: ker je škof pokrovitelj Družbe, pride posredno nekoč lahko do tega, da bo Svet odvisen od ordinariata. Kaj bo če za msgr.Köstnerjem postane krški škof nekdo dr.Kadrasovega duha? To seveda nima nobene zveze s kakšnim germanofilstvom Mohorjeve družbe; toda v samih statutih Družbe leži nevarnost za Svet, če ta ne bo ostal popolnoma neodvisen, politično in kulturno, tako neodvisen, da bo lahko vedno branil slovenske pravice tudi na cerkvenem polju proti volji nemškega ordinariata. Kajti zdaj je treba misliti o tem, ko je še čas, ne potem, ko bi utegnili biti prepozno. Samo neodvisni Svet lahko vsem slovenskim organizacijam, vključno Mohorjevi družbi, zares pomaga. Le naj bodo duhovniki v dobrih odnosih s svojim škofom. V tem se z g.T.strinja. Naj pa ne pozabi, da niso več časi škofa Kahna. Krivica se vgnezuje tudi že na ordinariatu!

Že v času največjega razcvita Mohorjeve družbe pred prvo svetovno vojno je bilo tako, da so vse slovenske ustanove podpirale politično organizacijo, da je ta lahko svobodno dihala. Danes pa naj - po besedah ugledega koroškega moža - Svet podpira Mohorjevo družbo s tem, da pri njej tiska svoj list in ji ga plačuje, čeprav dobiva Družba izključno podporo ameriških Slovencev. Tako vendar ni čudno, da dr.Tišler noče pod takimi okoliščinami nositi odgovornosti. Kajti tudi na Mohorjevi družbi je, da doprinese svoj delež za skupno slovensko stvar, ki jo naj predstavlja Narodni svet koroških Slovencev, v katerem sedi tudi zastopnik družbe, ne pa da slednja sedi na svojem Parnasu. Uspeha ne more biti v tem, če si ena organizacija praktično podvrže drugo; uspeh bo v tem, da bočnejši pomaga slabšemu do boljšega življenja, kakor je to storil svetetka Narodni svet, ko je spravil na noge Mohorjevo družbo..."

Gospod urednik! Ne gre samo za neosnovana "sumničenja", kot to misli g.T. Saj so bili vendar tako Narodnemu svetu kot Mohorjevi družbi podani dovolj jasni dokazi, pa je ravnatelj g.dr.Hornböck enostavno šel preč njih in vse očitke in dokaze brez odgovora spravil v žep. Ali ni prav izrinil iz Mohorjeve družbe take, ki bi radi pomagali tudi zunaj pri kulturnem in narodnem delu koroških Slovencev ter jih nadomestil z ljudmi, proti katerim so bili i Svetu i Družbi podani dovolj otipljivi dokazi? - Kritik dalje namiguje na slabo gospodarstvo Kronike in vzorno gospodarjenje pri Mohorjevi. Zakaj zamolči, da se ima Družba za to zahva-

liti v prvi vrsti prav profesorju dr. Tišlerju in njegovim nesebičnim in tervencijam? Kaj je storil ravnatelj Mohorjeve družbe za izpraznitev družbine okupirane hiše in glede vrnitve Trabesingerjevega hotela? Mo = horjeva družba bo živela, dokler bo živelo koroško slovenstvo. Zato bi bila njena dolžnost, da podpira i list i Svet. Toda Kronike ni rešila Družba ampak mladi Tišler, kot sem že zadnjič pisal, za kar je žel kleve = te. Ali ni mar Mohorjeva pohitela, ko je zaslutila, da je Kronika na zele ni veji, in ji zaračunala tisk dražje kot - nemška tiskarna? - Kar zađe va "diplomacijo" slovenske duhovščine sem obratnega mnenja. Kajti ravno "diplomaciji" g. dr. Hornböcka se je zahvaliti, da je danes celovski ško = fijski ordinariat z škofom dr. Köstnerjem in generalnim vikarjem dr. Ka = drasom najbolj strupen germanizator na Koroškem, ker dobro čuti molk ra = znih "diplomatov". In to seveda tira slovensko duhovščino na Koroškem v pasivno resignacijo. AB.

Slovenska Pravda: G. urednik! Sodeč po poročilu o skupščini Slovenske Pravde (KT 147), mislim, da ne bi ta smela odstopiti od borbe za "zdru = ženi nastop svobodnih Slovencev". Borba je težka in grenka, toda po = trebna in plemenita. Vsak, ki je pro ti združitvi svobodnih Slovencev, je na krivi poti in bo nosil velik de = odgovornosti. Moti se, kdor misli, da ima še danes monopol političnega vodstva v Sloveniji in Jugoslaviji. sploh. Pravdino zanimanje za manj = šinske zadeve je hvalevredno, toda tudi na tem polju bo doživljala hu = da zaročaranja. Sicer pa vem in že = lim, da bi Pravda vodila še naprej borbo za vse, kar zadeve Slovence, vse Slovence na svetu! A.S.

Prodani Trst: G. urednik! Morali bi poudariti v Vašem članku o Trstu, da je titovsko čvekanje o tem, kol = ko je letošnji londonski sporazum boljši od lanske oktoberske izja = ve, vse skupaj sama lumparija. Cel = komunistom je bilo težko pogoltni = ti sporazum, sicer si ne bi najtežji kanoni tako prizadevali, da bi Jugo slovanom vbili v glavo trdo resni = co, da je postalo slabo, kar je bilo dobro pred enim letom in da je ta = kratno slabo postalo modra držav = niška poteza. To se pravi vbiti v glavo, da se je komunistični plašč obrnil po vetru. To karto, ki je tak adut proti Titu, bi morali Tržača = ni in Goričani izrabiti na vse pre tege. Le kdaj se bomo zavedli, da se Eisenhower baha s tržaškim sporazu = mom na račun Slovencev, enako kot postaja Tito kot med sladak do La = hov?! Bomo šele čez nekaj let priče li piskati o tem? T-o.

"Škandal v Halifaxu": G. urednik! Va = še poročilo (KT 150) je bilo v toli ko netočno, da se halifaški župan ni nič vmešaval v to, da naj bi peli angleško himno. D.

V OBRAMBI SVOBODNEGA TRSTA

Narodni odbor za Slovenijo je mi šljenja, da se je praktična likvida = cija Svob. trž. ozemlja dne 5. oktobra izvršila na nedemokratski način, ker prizadeto prebivalstvo o tem ni bila nič vprašano. Jugoslovanska vlada bi morala braniti obstoj svo = bodnega Trsta, ne pa sabotirati uve = ljavitve mirovne pogodbe. Po mnenju slovenskega Narodnega odbora bi pol na ostvaritev Ozemlja povzročila pa dec komunističnega režima v B coni in pospešila bi začetek rušenja ko = munističnih diktatur v srednji in vzh. Evropi. In temu pripisuje Narod = ni odbor, da je Sovjetska zveza tiho pristala na razdelitev ozemlja.

Podpisniki izjave gg. dr. Krek, ing. Bevc in dr. Jelenc so prepričani, da bo sedanje stanje dovedlo do novih mednarodnih trenj in za tonodklanja jo izročitev tržaških Slovencev Ita liji, ki je vedno nečloveško zatira = la našo narodno manjšino.

= Dr. Josip Agneletto, predsednik Slov. demokr. stranke v Trstu je 8. no vembra praznoval sedemdesetletnico.

= Tito je odpotoval na osemnajst = dnevni obisk v Indijo. V januarju bo obiskal Burmo.

= Avstrija in Jugoslavija sta skle nili enoletno trgovsko pogodbo za izmenjavo blaga v vrednosti 48 mili jonov dolarjev. Jugoslavija bo doba = vila poljedelske proizvode in rude, Avstrija pa metalne izdelke, papir in stroje.

----- Oglasi -----
F. Erjavec: NASTANEK SLOV. POLITIČNIH,
STRANK - 3/- odn. pol dolarja.

DARUJTE ZA NAŠ DOM V LONDONU

NAROČNINA ZA KLIC TRIGLAVA je 24/-
za celo leto, odn. 6/- za četrt leta.